

**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusaja number	120-25/289789
Otsuse kuupäev	12.06.2025
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	Tele2 Eesti Aktsiaseltsi vaidlustus Haridus- ja Teadusministeeriumi riigihankes „Tartu-Viljandi-Tallinn kiudoptiliste liinide kasutusõigus“ (viitenumber 289789) hankija otsustele tunnistada vastavaks ja edukaks Telia Eesti AS-i pakkumus
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Tele2 Eesti Aktsiaselts, esindaja Anna Pauliina Sutt Hankija, Haridus- ja Teadusministeerium, esindaja Lili Lillepea
Vaidlustuse läbivaatamine	Kolmas isik, Telia Eesti AS, esindaja Kristi Rohtmets Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p-i 4 ja § 198 lg-de 3 ja 8 alusel

1. Jätta rahuldamata Tele2 Eesti Aktsiaseltsi vaidlustus Haridus- ja Teadusministeeriumi riigihankes „Tartu-Viljandi-Tallinn kiudoptiliste liinide kasutusõigus“ (viitenumber 289789).
2. Jätta Tele2 Eesti Aktsiaseltsi poolt vaidlustusmenetluses kantud kulud tema enda kanda.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 13.02.2025 avaldas Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi ka Hankija) riigihangete

registris avatud hankemenetlusega riigihanke „Tartu-Viljandi-Tallinn kiudoptiliste liinide kasutusõigus“ (viitenumber 289789) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks teised riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD), sh Tehniline kirjeldus (edaspidi ka TK).

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 10.04.2025. a, esitasid pakkumuse Elisa Eesti AS, Tele2 Eesti Aktsiaselts ja Telia Eesti AS.

2. 08.05.2025 otsusega tunnistas Hankija mh vastavaks ja edukaks Telia Eesti AS-i pakkumuse.

3. 16.05.2025 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Tele2 Eesti Aktsiaseltsi (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsustele tunnistada vastavaks ja edukaks Telia Eesti AS-i (edaspidi ka Kolmas isik) pakkumus.

4. Vaidlustuskomisjon teatas 26.05.2025 kirjaga nr 12.2-10/120 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 29.05.2025 ja neile vastamiseks 03.06.2025. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha ning menetluskulude nimekirja Vaidlustaja. Teiseks tähtpäevaks esitasid täiendava seisukoha Hankija ja Kolmas isik.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **Tele2 Eesti Aktsiaselts**, põhjendab vaidlustust järgmiselt.

5.1. TK p 11.1 seab üheks kohustuslikuks nõudeks järgneva tingimuse:

11. Pakutavad optilised kiud peavad vastama järgmistele tingimustele:

11.1. Sumbuvus mitte rohkem kui 0.24 dB/km 1550 nm lainepikkusel.

Tehniliselt viitab sumbuvus optilises kius valguse intensiivsuse vähenemisele, kui see liigub läbi optilise kiu. Seda väljendatakse tavaliselt detsibellides kilomeetri kohta (dB/km). Suurem sumbuvus tähendab rohkem kaotsiläinud signaali, mis halvendab andmeedastuse kvaliteeti ja ulatust. Hankija jaoks olulise kvaliteedi tagamiseks on RHAD-is sumbuvuse maksimaalne määr ette antud.

5.2. Tulenevalt hankemenetluses 05.03.2025 esitatud küsimusest¹ on Vaidlustajal alus eeldada, et edukaks tunnistatud pakkumuse esitaja, s.o Kolmas isik, tugineb enda pakkumuses Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutuse (edaspidi ELA SA) käest renditavale kiupaarile.

Vaidlustaja eeldus põhineb asjaolul, et Kolmanda isiku poolt Riigihankes esitatud pakkumuse maksumus on 12 880 eurot, mis on 6 519 eurot ehk u 33,6% soodsam Vaidlustaja pakkumusest ning 7 587,20 eurot ehk u 37% soodsam Elisa Eesti AS-i pakkumuse maksumusest. See hinnavahe viitab asjaolule, et Kolmas isik kasutab teenuse osutamiseks ELA SA kiurendi teenust, mille jooksva meetri kuutasu on 0,0043 eurot ning mis võimaldab pakkuda teistest pakkujatest märkimisväärselt soodsamat hinda.

5.3. Vaidlustajale teadaolevalt ning vastavalt ELA SA kiupaari rendi tootetingimustele on ELA SA vahendusel pakutava kiu maksimaalne sumbuvus 1550 nm lainepikkuse korral 0,3 db/km ehk suurem kui Hankija ette nähtud 0,24 dB/km. Tootetingimuste kohaselt ei ole garanteeritud minimaalset sumbuvist, mis tõttu ei ole ELA SA kiupaariga võimalik RHAD-i nõuetele vastavat teenust osutada.

¹ Sõnumi ID: 938502

5.4. Sumbuvust põhjustavad ja mõjutavad kolm peamist tegurit:

- 1) materjali neeldumine;
- 2) hajumine, mis tekib kiumaterjali mikroskoopiliste ebatasasuste tõttu;
- 3) liidesed ja ühendused, näiteks mehhaanilised liidesed, halvasti tehtud keevitused või

painutused kaevudes ja muhvides põhjustavad valguse hajumist või peegeldumist.

Sumbuvuse tehnilistest omadustest tingituna on tegelikku sumbuvalt võimalik välja selgitada peale võrgu liideste ja ühenduste väljaehitamist. Viidatud küsimusest lähtudes võib eeldada, et Riigihanke raames teenuse osutamiseks kasutatavad kiud ei ole küsimuse esitamise ega pakkumuse tegemise hetkel Kolmanda isiku kasutuses ning vastav tellimus ELA SA-le tehakse pärast hankelepingu sõlmimist. Küsimuses on välja toodud, et kiudude kasutuselevõtuks kulub kuni 1,5 kuud alates kiurendi tellimusest. See tähendab, et pakkumuse esitamise hetkel ei ole Riigihankes küsitud teenuse pakkumiseks ühendust välja ehitatud, mis omakorda tähendab, et pakkumuse raames pakutavat ühendust ei ole olnud pakkumuse tegemise hetkeks võimalik mõõta, et välja selgitada ühenduse tegelik sumbuvalt.

5.5. Vaidlustaja hinnangul ei ole võimalik pakkuda RHAD-i nõuetele vastavat teenust kasutades selleks kas osaliselt või terviklikult ELA SA poolt pakutavaid ühendusi. ELA SA tootetingimuste kohaselt ei vasta pakutav teenus Riigihankes nõutule ning tulenevalt sumbuvalt tehnilistest omadustest ei ole võimalik ühenduse reaalselt sumbuvalt enne füüsilise ühenduse olemasolu välja selgitada. ELA SA tootetingimustest madalamat sumbuvalt ei ole Vaidlustajale teadaolevalt valmis tagama enne füüsilise ühenduse väljaehitamist ka ELA SA ise.

5.6. RHS § 110 lg 3 kohaselt ei ole tingimusliku pakkumuse esitamine lubatud. Kolmas isik on esitanud pakkumuse, mis vasta ega saa vastata pakkumuse tegemise hetkel RHAD-i nõuetele ning Kolmandal isikul on võimalik RHAD-ist tulenevaid sumbuvalt nõuete täitmist tagada üksnes tulevikus peale ühenduse väljaehitamist, ning sedagi mitte garanteeritult. Seega on Telia pakkumus tingimuslik pakkumus RHS § 110 lg 3 mõttes.

5.7. Kolmanda isiku pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega RHS §-i 115 mõttes. Hanketeate kohaselt on Riigihanke eeldatav maksumus 2 750 000,00 eurot. Riigihanke alusel sõlmitava hankelepingu eeldatav kestus on 116 kuud (perioodil 01.05.2025-31.12.2034), mis teeb Riigihanke eeldatavaks kuutasuks 23 706, 89 eurot. Kolmanda isiku pakkumuse kuutasu maksumuseks on 12 880,00 eurot. Vaidlustaja pakkumuse kuutasu maksumuseks on 19 399,00 eurot. Riigihankes osalenud Elisa Eesti AS-i pakkumuse kuutasu maksumuseks on 20 467,20 eurot.

Pakkumuste maksumusi ja Riigihanke eeldatavat maksumust arvesse võttes on Kolmanda isiku pakkumus oluliselt madalama maksumusega. Võrreldes Riigihanke eeldatava kuutasu maksumusega on Kolmanda isiku pakkumus 46% madalam, Vaidlustaja pakkumusest 33,6% madalam ning kolmanda pakkuja maksumusest 37% madalam.

5.8. Pakkumuste maksumustest pidi Hankijal tekkima kahtlus, et Kolmanda isiku pakkumus võib olla põhjendamatult madala maksumusega.

5.9. Hankijal peab tekkima kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal siis, kui pakutud hind on märkimisväärselt madalam kui teistes esitatud pakkumustes või kui tavapärane turuhind. Turuhinnast annavad tunnistust teiste hankes esitatud pakkumuste maksumused, mis on seejuures Hankija määratud hankelepingu eeldatava maksumusega samas suurusjärgus.

Võttes arvesse hanke esemeks oleva teenuse keerukust ja hangitavate teenuste mahtu, on Vaidlustaja hinnangul selge, et Kolmanda isiku pakutud maksumusega ei ole võimalik

hankelepingut nõuetekohaselt täita. Hankelepingu täitmisega kaasnevaid kulusid ei saa muude, hankelepingu väliste teenuste arvel katta. Õiguskirjanduses väljendatud seisukohta, et pakkuja ei tohi hankelepingu kulusid täita hankelepingu välistest tuludest, on kinnitatud ka kohtupraktikas.

Ülaltoodud põhjustel on Telia pakkumuse edukaks tunnistamine õigusvastane.

5.10. Kui Hankija oleks teostanud sisulise kontrolli Kolmanda isiku pakkumuse tehnilise vastavuse ja maksumuse põhjendatuse osas, ei oleks Hankija saanud tunnistada Kolmanda isiku pakkumust vastavaks ja edukaks.

5.11. Hankija oleks pidanud kontrollima RHS § 114 lg 2 alusel Kolmanda isiku pakkumuse vastavust RHAD-ile ning pakkumuse maksumuse põhjendatust. Kui Hankija oleks kohaselt järginud RHS-is sätestatud, ei oleks Hankija saanud tunnistada Kolmanda isiku pakkumust vastavaks ega edukaks.

5.12. 29.05.2025 täiendas Vaidlustaja oma seisukohti.

5.12.1. Vaidlustaja ei nõustus Kolmanda isiku tõlgendusega TK-st. TK p-is 2 olev viide ITU-T G.652 standardile, mille kohaselt on maksimaalseks lubatud sumbuks lainepikkusel 1550 nm 0,35 dB/km, ei muuda kehtetuks TK p-is 11 olevat nõuet, et optilise kiu sumbuks ei tohi olla rohkem kui 0,24 dB/km 1550 nm lainepikkusel. Meelevaldne on väita, et TK p-is 11.1 toodud nõue on üksnes soovituslik. Vaidlustaja hinnangul ei ole ELA SA poolt pakutava kiurendi teenuse kasutamisel võimalik tagada ega kinnitada pakkumuse objektiks oleva teenuse vastavust Riigihanke kohustuslikule nõudele.

5.12.2. Vaidlustaja hinnangul peab TK-s olevate üksteist täiendavate ja/või vastuoluliste nõuete puhul lähtuma kõrgemast nõudest, st TK p-is 11 sätestatud piirmäärast. Samuti, võttes arvesse, et Hankija on toonud TK p-is 11.1 eraldi välja Hankija jaoks olulise näitaja maksimaalse piirmäära, oleks meelevaldne tõlgendada antud nõuet kui üksnes „soovituslikku“ ning lähtuda üldisemast viitest standardile.

5.12.3. Kohane ei ole Kolmanda isiku viide kaabli tootjate standarditele, kuivõrd olukorras kus Kolmas isik kasutas muude isikute (sh ELA SA) renditoodet teenuse osutamiseks, tuleb lähtuda rendileandja antud tingimustest ja tehnilistest näitajatest, kuivõrd rendileandjal on tavapäraselt õigus teha muudatusi teenuse osutamiseks kasutatavas tehnilises lahenduses. Antud õigus on sätestatud ka ELA SA poolt kehtestatud ja kehtivates valguskaabli kiu rendilepingu tüüptingimuste p-is 2.2 (d). Seetõttu ei ole kohane viide kaabli tootjate standarditele, kuivõrd teenuse osutamiseks kasutatav kaabel võib ajas muutuda, sh kaabli tehnilised näitajad, mistõttu ei olegi ELA SA poolt võimalik tagada ELA SA renditoote kasutamisel madalamat sumbuks kui 1550 nm lainepikkuse korral 0,3 db/km.

5.12.4. Vaidlustaja hinnangul on ebaõige tõlgendus, et pakkumuse osaks oleva ühenduse sumbuks on lepingu täitmise, mitte pakkumuse vastavuse küsimus. Pakkumus peab vastama juba pakkumuse tegemise hetkel TK-s toodud nõuetele.

5.12.5. Sõltumata Kolmanda isiku võimalikest tõenditest on Kolmanda isiku esitatud pakkumus tingimuslik. Antud asjaolu on vastuses vaidlustusele kinnitanud ka Hankija tõdedes, et *nimetatud tehnilise kirjelduse punkti reaalselt vastavust lepingu tingimustele saab kontrollida peale tehniliste tööde teostamist [---]*. Juhul, kui Hankija teadis või eeldas, et tema poolt seatud tingimust ei ole võimalik pakkumiste esitamise hetkel kontrollida, oleks Hankija pidanud jätmata antud nõude kehtestamata.

5.12.6. Vaidlustaja on seisukohal, et juhul kui Kolmas isik kasutab Hankijale teenuse osutamiseks mingis osas ELA SA poolt renditavat kiudu, ei vasta Kolmanda isiku pakkumus RHAD-i nõuetele. ELA SA renditoote kasutamise korral teenuse vastavust RHAD-i nõuetele hindamisel tuleb ja saab lähtuda üksnes ELA SA kui rendileandja antavatest teenusetingimustest, mitte kolmandate isikute, st kaabli tootjate, tingimustest.

6. Hankija, **Haridus- ja Teadusministeerium**, vaidleb vaidlustusele vastu ja palub jätta selle rahuldamata järgmistel põhjustel.

6.1. TK p-i 11.1 kohaselt ei tohi sumbuvus olla rohkem kui 0,24 dB/km 1550 nm lainepikkusel. Hankija on kontrollinud Kolmanda isiku pakkumuse vastavust RHAD-ile sisuliselt, esitanud selleks täiendavaid päringuid ja hinnanud esitatud põhjendusi ja selgitusi.

6.2. RHS § 114 lg 3 alusel ei lükka hankija pakkumust tagasi juhul, kui pakkuja tõendab oma pakkumuses hankijale vastuvõetaval viisil mis tahes asjakohaste tõendite abil, et tema pakutud lahendused on tehnilises kirjelduses esitatud nõuetega kooskõlas.

Kolmas isik selgitas Hankija 22.04.2025 päringu vastuses kasutatavate liinide tehnilisi näitajaid. Reaalset vastavust TK p-i 11.1 tingimustele saab kontrollida peale tehniliste tööde teostamist. Pakkumuste hindamise faasis saab Hankija tugineda tootjate tehnilistele näitajatele ja pakkuja kinnitustele. Hankija on kontrollinud esitatud ja muul kujul kättesaadavat infot tehniliste näitajate kohta ja Hankijal ei ole põhjust kahelda Kolmanda isiku selgitustes.

Tallinna Halduskohus on oma 29.01.2020 otsuses kohtuasjas 3-19-2345 (p 33) välja toonud, et *hankijal oli pakkumuse hindamisel lai kaalutlusruum ning hankijal tuli hinnata ja välja selgitada, kas esitatud andmed on piisavad, asjakohased, usutavad jne. Hankija kontrollib pakkumuse vastavust talle hankemenetluse käigus esitatud dokumentide põhjal ning hankijal puudub kohustus viia läbi põhjalik uurimine, et tuvastada pakkumuse tegelikkusele vastavus. Hankemenetluse läbiviimine ei saa muutuda andmete ja tõendite kogumise mahu tõttu ebamõistlikult keeruliseks. Teatav risk kaasneb iga sõlmitud lepinguga.*

6.3. Hankija nõustub Vaidlustaja väitega, et *tulenevalt sumbuvuse tehnilistest omadustest ei ole võimalik ühenduse reaalselt sumbuvast enne füüsilise ühenduse olemasolu välja selgitada*. Kui Hankija tingimuses oleks kirjas, et vastavad liinid peavad olema paigaldatud ja ühendatud pakkumuse esitamise hetkeks, mille testimise tulemused saab esitada ja kontrollida, siis oleks see vastuolus riigihangete üldpõhimõtetega, eelkõige konkurentsi efektiivse ära kasutamise ja võrdse kohtlemisega.

6.4. Vaidlustaja viitab oma kahtlustuse tekkimise alusena päringule, mille esitajaks ei ole Kolmas isik.

6.5. Pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse hindamisel peab hankijal esmalt tekkima põhjendatud kahtlus, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal (Riigikohtu halduskolleegium 16.03.2020 nr 3-19-1825, p 14). Käesolevas Riigihankes Hankijal selline kahtlus tekkis. Hankija tegi Kolmandale isikule 11.04.2025 sellesisulise päringu ja Kolmas isik esitas oma selgitused 17.04.2025².

RHS § 115 lg 8 kohustab hankijat selgitusi ja esitatud tõendeid kontrollima. Hankija hindas Kolmanda isiku selgitusi põhjendatuks ning kontrollis asjaolusid, mida oli võimalik avalikest andmebaasidest kontrollida (sh pakutavate liinide paiknemist). Hinnakujunemist on Hankijal keeruline, kui mitte võimatu kontrollida, kuivõrd see tuleneb hinnastaja ettevõttesisestest otsustest ja kaalutlustest. Kogumis on Kolmanda isiku selgitus usutav ning Hankijal tekkis veendumus, et Kolmas isik suudab hankelepingut täita, seega puudub Hankijal alus pakkumuse tagasi lükkamiseks.

² Sõnumi ID: 953822. Tegemist on Kolmanda isiku ärisaladusega.

6.6. Vaatamata sellele, et Riigihanke eeldatav maksumus ei ole tingimata siduv pakkumuse maksumusega, sest hankija võib eksida eeldatava maksumuse määramisega, tuleb arvestada siinkohal ka asjaoluga, millega Vaidlustaja ei ole arvestanud. Hankelepingu eeldatava maksumuse hulka tuleb RHS § 23 lg 2 p-i 1 alusel arvestada muu hulgas ka hankelepingu alusel tulevikus tekkivad kohustused ja hankelepingu uuendamine. Hankelepingu projekt sisaldab indekseerimise võimalust ja kuigi Hankijal on keeruline prognoosida võimalikku indekseerimist, on hankelepingu eeldatav maht märgitud seda arvesse võttes.

6.7. RHS § 115 lg-st 1 ei tulene, et pakkumuse maksumust peab võrdlema hankelepingu eeldatava maksumusega (Tallinna halduskohus, 16.01.2020, 3-19-2248, p-d 13–14, 18–21) ja nimetatud sätte kohaselt peab pakkumuse maksumus olema põhjendamatult madal hankelepingu eset arvestades, mitte esitatud pakkumuste maksumusi omavahel võrreldes (Tallinna Ringkonnakohus 25.03.2020, 3-19-2345, p 39). Samas tunnistab Hankija, et osalt tekitab kahtlust siiski ka pakkumuste maksumuste võrdlus, kuid pakkumuste maksumuste erinevused pole alus pakkumuse tagasilükkamiseks.

6.8. Pakkumuste vastavuse ja majandusliku soodsuse hindamise tulemusel tunnistas Hankija edukaks Kolmanda isiku pakkumuse. Hankija kohtles kõiki pakkujaid võrdselt, kontrollis pakkumuste vastavust ja hindas pakkumusi samadel alustel juhidudes RHAD-is toodud nõuetest ja tingimustest.

6.9. 03.06.2025 esitas Hankija täiendava seisukoha.

6.9.1. Hankija kinnitab, et TK-s toodud tingimused ei ole soovituslikku laadi. Pakkumused peavad vastama kehtestatud tingimustele. Hankija kontrollis kõikide pakkumuste vastavust neile tingimustele.

6.9.2. Hankija ei soovinud väita, et sumbuuse küsimus ei ole pakkumusega tõendatav asjaolu, vastupidi, Hankija jaoks on väga oluline, et pakkumusega oleks tõendatud, et pakkumus vastab TK p-ile 11.1.

6.9.3. RHS § 87 lg 1 p-i 1 kohaselt on tehniline kirjeldus teenuste hankelepingu eseme kirjeldamiseks vastavas valdkonnas tegutsevatele isikutele arusaadavat terminoloogiat ja täpsusastet kasutades hankija kehtestatud teenuste omaduste ja neile esitatavate nõuete loetelu. Seega võib tehniline kirjeldus sisaldada ka nõudeid ja tingimusi, mida saabki vaid hankelepingut täitma asudes tõendada. Hankija ei nõustu väitega, et pakkumuse vastavust tuleb kontrollida vaid rendileandja info kohaselt. Hankija kohustus on hinnata kõiki esitatud ja kogutud tõendeid ning pakkuja õigus on tõendada oma pakkumuse vastavust kõikide olemasolevate tõendite abil.

6.9.4. Hankija seab hankelepingu esemele tingimused, mis on Hankija vajadusi silmas pidades vajalikud, kuid ei ole tehislikult konkurentsi piiravad. TK p-i 11.1 tingimust ei ole hankemenetluses vaidlustatud. Hankijal on veendumus (tuginedes tõenditele), et TK p-ile 11.1 vastavad kõik kolm pakkumust.

6.9.5. Hankija ei nõustu Vaidlustaja väitega, et *ELA SA renditoote kasutamise korral teenuse vastavust RHAD nõuetele hindamisel tuleb ja saab lähtuda üksnes ELA SA kui rendileandja poolt antavatest teenusetingimustest, mitte kolmandate isikute, st kaabli tootjate, tingimustest*. Reeglina lähtuvad hankijad just tootja andmetest erinevate seadmete ostmisel. Tootjal on kõige täpsemad teadmised sellest, millised on toote tehnilised näitajad ja suutlikkused. Tootja vastutab selle eest, et toode oleks selline nagu lubatud on.

7. Kolmas isik, **Telia Eesti AS**, vaidleb vaidlustusele vastu ja palub jätta selle rahuldamata järgmistel põhjustel.

7.1. Vaidlustus on rajatud eeldusele, et enne pakkumuste esitamise tähtpäeva esitatud küsimuse (milles küsimuse esitaja on viidanud koostööle ELA SA-ga ja palunud Hankijal jätta hankelepingu sõlmimise ja teenuse osutamise alguse vahele vähemalt 2 kuud) on esitanud Kolmas isik. See eeldus on vale.

7.2. TK p-i 2 kohaselt peab liinis olema kaks optilist kiudu, mis vastavad standardile ITU-T G.652 või on sellega ühilduvad. Nimetatud standardi kohaselt on maksimaalne lubatud sumbuvus lainepikkusel 1550 nm 0,35 dB/km.

TK p-i 11 kohaselt peavad pakutavad optilised kiud vastama järgmistele tingimustele:

11.1 Sumbuvus mitte rohkem kui 0,24 dB/km 1550 nm lainepikkusel;

11.2 Ühenduskohtade sumbuvus peab olema väiksem kui 0,5 dB;

11.3 Kromaatiline dispersioon 1550nm lainepikkusel (CMD1550nm) peab olema väiksem kui 18.5 ps/nm/km;

Sisuliselt tähendab see, et TK p-iga 11 on Hankija kehtestanud nõuded, mis oma sisult on kõrgem ootus kasutatavale optilisele kiule, kui on TK p-is 2 nimetatud standardis kehtestatud lubatud sumbuuse maksimaalväärtus.

7.3. TK-s nõutu näol on tegemist nõuetega pakutavale optilisele kiule ehk füüsilisele kaablile, mida kasutatakse teenuse osutamiseks, seejuures on lubatud sumbuuse väärtus väiksem kui standardis sätestatud maksimaalne lubatud väärtus (Hankija nõuded on standardis sätestatust karmimad). Kaabli reaalne füüsikaline omadus (milleks on mh sumbuvus teatud lainepikkusel) ei sõltu sellest, kes on kaabli omanik või millised teenusetingimused on keegi enda kodulehel avaldanud.

7.4. Vaidlustus on rajatud väidetele, et kui Kolmas isik kasutab teenuse pakkumiseks ELA SA ühendusi, ei saa pakutav teenus vastata TK nõuetele. Selline järeldus ei ole õige.

ELA SA kasutab oma võrgus TK-s viidatud standardiga ühilduval standardile ITU-T G.657.A12 vastavat optilist kiudu, mille maksimaalne lubatud sumbuvus standardi kohaselt on 1530-1565 nm lainepikkusel 0,30 dB/km (mis on parameetrina sätestatud ka ELA SA teenuse tüüptingimustes). Seejuures on oluline, et optilise kaabli tootjate väärtused on tegelikkuses standardis lubatust paremad, mis võimaldab ka Hankijal kehtestada hangitava teenuse osutamiseks kasutatavale kiule karmimaid nõudeid.

7.5. Standardile ITU-T G.657.A1 (mida nt kasutab oma võrgus nii Kolmas isik kui ka ELA SA) vastava kaabli maksimaalne sumbuvus 1550 nm lainepikkusel on vastavalt tootjate spetsifikatsioonidele 0,22 dB/km. See on parem kui TK p-is 4.1 nimetatud standardi kohane ja ka parem kui TK p-is 11.1 nõutud 0,24 dB/km 1550 nm lainepikkusel.

Seega ei ole õige Vaidlustaja väide, et RHAD-ile vastavat teenust ei ole võimalik ELA SA ühendusi kasutades pakkuda.

7.6. Kolmas isik on teenuse osutamiseks pikaajaliselt kasutanud enda ja teiste turuosaliste optilisi kaableid. Sealjuures teostatakse pidevalt kaablite mõõtmisi, mistõttu on Kolmas isik teadlik, mida ta saab Hankijale lubada ja pakkumuses kinnitada.

Vaidlustaja seisukoht, et kui pakkumuses nimetatud ühendus ei ole pakkumuse esitamise hetkeks välja ehitatud, ei ole pakkumuse esitamisel võimalik mõõta ühenduse tegelikku sumbuust, on faktiliselt õige (sest sumbuust ei saa tõepoolest mõõta enne ühenduse valmimist), kuid ei ole antud juhul asjakohane. Ülejäänud Vaidlustaja eeldused ja neist tuletatud väited on aga ekslikud.

TK p-is 11 on lisaks kaabli sumbuusele sätestatud nõuded ka ühenduskohtade sumbuusele (mida saab samuti mõõta testimisprotseduuride läbiviimisel) ja kromaatilisele dispersioonile

(mille osas saavad pakkujad samuti lähtuda üksnes kaablitootja standardist ja tegelik olukord selgub peale trassi läbikõõvitamist mõõtmiste käigus).

7.7. Pakutava ühenduse ja ühenduskohtade sumbuvus on lepingu täitmise, mitte pakkumuse vastavuse küsimus. TK-s puudub nõue, nagu oleks pidanud pakkumuse esitamise hetkel sumbuvalt mõõtma või sellekohaseid mõõtmistulemusi pakkumuse koosseisus esitada. TK kohaselt ei pea ka kõik ühendused üldse olema pakkumuse esitamise hetkeks valmis ehitatud. Hankija on hankelepingus sätestanud testimisprotseduurid ja regulatsiooni, mille kohaselt tuleb ühenduses esinevad puudused kõrvaldada. Seega isegi kui hankelepingu täitmise käigus peaks selguma, et ühendus ei vasta nõutud parameetrite osas nõuetele, tuleb puudused kõrvaldada vastavalt lepingus ette nähtule. Hankelepingu täitmisel tekkivaid küsimusi ei saa lahendada enne hankelepingu sõlmimist. Puudub alus Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsuse kehtetuks tunnistamiseks põhjusel, et Vaidlustaja ei usu, et Kolmanda isiku pakutud ühendus vastab hankelepingu täitmise ajal sumbuvalt osas nõuetele.

7.8. Vaidlustaja ei ole esitanud ühtegi sisulist põhjendust, mis võimaldaksid jõuda järeldusele, et Hankija otsus Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamiseks ei ole põhjendatud. Vaidlustus rajaneb valedele eeldustele ning seetõttu on ebaõiged ka nende eeldustele rajatud väited ja tehtud järeldused. Kolmas isik ei ole esitanud tingimuslikku pakkumust. Hankija on saanud teostada ja on teostanud igakülgse pakkumuse vastavuse kontrolli, veendudes, et Kolmanda isiku pakkumus vastab kõikidele nõutud tingimustele.

7.9. Vaidlustuse kohaselt tuleks Hankija otsus Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamiseks tunnistada kehtetuks, kuna Vaidlustaja hinnangul ei ole võimalik Kolmanda isiku esitatud maksumusega hankelepingut täita.

Hankija on esitanud Kolmandale isikule vastava teabepäringu ning palunud selgitada pakkumuse maksumuse kujunemist. Kolmas isik esitas tähtaegselt põhjaliku selgituse pakkumuse maksumusega seonduva osas. Kõik vastavad selgitused kujutavad endast tundlikku ärisaladust ning nende avaldamine Vaidlustajale ei ole võimalik.

7.10. Kolmanda isiku poolt Hankijale esitatud põhjenduste avamine Vaidlustajale ei ole ka vajalik. Vaidlustaja ei saa asuda ise Hankija asemel hindama Kolmanda isiku esitatud selgituste põhjendatust.

7.11. 03.06.2025 esitas Kolmas isik täiendavad seisukohad.

7.11.1. Vaidlustaja on Kolmanda isiku vastuses toodud valesti mõistnud. Kolmas isik ei ole väitnud, et peab TK p-is 11.1 toodud nõuet soovituslikuks.

TK-s esitatud nõuded, et optiline kiud peab vastama Hankija nimetatud standardile, ning et tagatud peab olema sumbuvalt suhtes esitatud tingimus, ei ole omavahel vastuolulised. Tegemist on üksteist täiendavate nõuetega, pakutav teenus peab vastama nende nõuete kombinatsioonile. Kolmanda isiku pakkumuse puhul on need tingimused täidetud.

7.11.2. Õige ei ole Vaidlustaja väide, nagu ei omaks standardid, millele vastavalt kaabel on toodetud ja millele kaabel peab vastama, mingit tähendust. Mistahes teenusepakkuja tingimused ei muuda olematuks seda, milline on kaabli tegelik omadus. Konkreetsele standardile vastav ehitamine võimaldab tagada usaldusväärsuse ja veendumuse, et kaabel lubatud näitajatele ka vastab.

7.11.3. Pakkumuste vastavuse kontrolli raames kontrollib hankija pakkujate esitatud pakkumusi. Isegi kui keegi pakkujatest plaanib mingis osas kasutada kolmandate isikute (sh ELA SA) ressursi, ei muuda see fakti, et Hankija kontrollib pakkuja esitatud pakkumuse vastavust RHAD-ile. Hankija ei pea asuma tuvastama, kas ja millised on võimalikud kolmanda

isiku poolt kehtestatud tingimused, oluline ja määrav on, kas pakkuja esitatud pakkumus ja lubatav teenus vastab RHAD-i tingimustele. Vaidlustaja keskne positsioon, nagu ei oleks võimalik RHAD-le vastavat teenust ELA SA ühendusi kasutades pakkuda, ei ole asjakohane ega õige.

7.11.4. Vaidlustaja seisukoht, nagu ei võiks Hankija TK koosseisus esitada tingimusi, mille täitmist ei saa pakkumuste esitamise hetkeseisuga kontrollida, ei ole samuti õige. Hankija võib kehtestada mistahes nõudeid, mis on riigihanke eset arvestades asjakohased, põhjendatud ja vajalikud. Asjaolu, et mingile omadusele vastamist ei ole võimalik reaalsete mõõtmistega pakkumuste vastavuskontrolli raames kontrollida, ei tähenda, et hankija ei saa nõuet vastava omaduse kohta üldse kehtestada. Oluline on, mida hankija pakkumuse koosseisus vastava nõude täitmise tõendamiseks on nõudnud – see võib olla hankija poolt ette nähtud dokumentaalne tõend või ka pakkuja kinnitus.

7.11.5. Riigikohus on 19.12.2019 otsuse nr 3-19-1464 p-is 16 muuhulgas märkinud, et kui seadus ei sätesta teisiti, võib hankija otsustada, kas ta usaldab pakkujate kinnitusi või nõuab vastavate asjaolude kindlakstegemiseks tõendeid. Antud juhul ei saa olla vaidlust, et pakkumuse vastavuse kontrollimiseks ei kehtesta seadus dokumendinõudeid. Seega põhineb pakkumuste vastavuse kontroll sellel, mida Hankija on pakkumuse koosseisus nõudnud, st lähtudes sellest, milliseid dokumente ja kinnitusi on pakkujad pidanud pakkumuse koosseisus esitada. Asjaolu, kas lubatud omadused ka lepingu täitmise käigus on realselt olemas, võib ja saabki selguda lepingu täitmise käigus. Seetõttu on kohatud Vaidlustaja väited, nagu ei oleks Hankija tohtinud sumbuvasse kohta nõuet kehtestada. Igati õiguspärane on olukord, kus Hankija kehtestab TK-s konkreetse nõude (nt kaabli sumbuvasse), pakkujad esitavad selle kohta hankija nõutud kinnitused või tõendid ning hankija kontrollib pakkumuse vastavust neile andmetele tuginedes.

7.11.6. See, kui reaalne sumbuvasse mõõdetakse lepingu täitmise raames pärast teenuse aktiveerimist, ei muuda sumbuvasse nõuet õigusvastaseks ega ka Kolmanda isiku pakkumust tingimuslikuks. Kui Vaidlustaja arvates oli sumbuvasse suhtes kehtestatud nõude puhul tegemist põhjendamatu või võimatu nõudega, oleks tulnud enne pakkumuste esitamist RHAD-i vaidlustada.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

Kolmanda isiku pakkumuse vastavuse kontroll

8. Esmalt märgib vaidlustuskomisjon, et Vaidlustaja arvamus, et hankemenetluses osalemisest huvitatud isik, kes esitas Hankijale 05.03.2025 küsimuse (ID 938502), oli Kolmas isik, on ekslik. Kuna 05.03.2025 küsimuse esitajaks ei olnud Kolmas isik, ei ole õiged ka Vaidlustaja väited, mida Vaidlustaja on esitanud sellele eeldusele tuginedes ning küsimuse sõnastusest lähtudes.

9. TK p-is 2 on kehtestatud järgmine nõue: *Pakutavas kiudoptilises liinis peab olema kaks optilist kiudu, mis vastavad standardile ITU-T G.652 või on sellega ühilduvad.*

TK p-i 11.1 kohaselt peavad pakutavad optilised kiud vastama muuhulgas tingimusele: *Sumbuvus mitte rohkem kui 0.24 dB/km 1550 nm lainepikkusel.*

Vaidlustaja on seisukohal, et kuivõrd Kolmanda isiku pakkumuses on eeldatavalt kasutatud ELA SA pakutavaid ühendusi, ei saa see vastata TK p-ile 11.1.

10. Menetlusosaliste vahel puudub tegelikult vaidlus selles, et Riigihankes esitatud pakkumused pidid vastama TK p-ile 11.1. Hankija ega Kolmas isik ei ole vaidlustusmenetluses väitnud, et TK p 11.1 oleks nõ soovituslik, nagu nende esialgsetest vastustest vaidlustusele

järeldas Vaidlustaja. Täiendavates seisukohtades on Hankija ja Kolmas isik Vaidlustaja sellekohase väite sõnaselgelt ümber lükanud (vt käesoleva otsuse p-te 6.9.1 ja 7.11.1). Asjaolu, et nii Hankija kui ka Kolmas isik käsitlesid TK p-i 11.1 kohustusliku tingimusena tõendab ka see, et hankemenetluse ajal, 22.04.2025, pöördus Hankija Kolmanda isiku poole küsimusega, kas pakkuja pakub TK p-ile 11.1 vastavat kiudoptilist liini, millele Vaidlustaja vastas jaatavalt.³ Vaidlustuskomisjon leiab, et TK p-is 2 kehtestatud nõue, et optilised kiud peavad vastama standardile ITU-T G.562 või on sellega ühilduvad, ning TK p-is 11.1 optilistele kiududele sumbuvasuhtes esitatud tingimus pole omavahel vastuolus vaid täiendavad üksteist. Pakkumus peab vastama nende nõuete kombinatsioonile.

11. Oma pakkumuses esitatud dokumendis Tehniline kirjeldus on Kolmas isik märkinud, et pakutavad optilised kiud vastavad järgmisele tingimusele: *11.1. Sumbuvus mitte rohkem kui 0.24 dB/km 1550 nm lainepikkusel*. Seega on Kolmas isik kinnitanud pakkumuses selle pakkumuse vastavust TK p-i 11.1 nõudele.

19.12.2019 otsuses nr 3-19-1464, p 16, on Riigikohus märkinud: [---] *Kui seadus ei sätesta teisiti, võib hankija otsustada, kas ta usaldab pakkujate kinnitusi või nõuab vastavate asjaolude kindlakstegemiseks tõendeid. Praegusel juhul ei nõudnud hankija hankedokumendis koolitaja kinnituse esitamist. Seetõttu tuleb piisavaks pidada pakkuja kinnituse esitamist. Kohtul ei ole ilma seadusliku aluseta õigust sekkuda hankija kaalutlusõigusesse ning nõuda tõendi esitamist seal, kus hankija on õiguspäraselt otsustanud piirduda pakkuja kinnitusega. Hankemenetlus põhineb suurel määral pakkujate ühepoolsetel kinnitustel ja hankija võimalusel neid usaldada (RHS § 104, § 122 lg 3, § 175 lg-d 2 ja 4, § 178 lg 3 p 2).*

Vaidlust ei saa olla selles, et RHAD-is ei nõutud pakkumuse vastavuse tõendamiseks TK p-ile 11.1 mingite dokumentide esitamist. Seega võis Hankija piirduda Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamisel üksnes eelnimetatud kinnituse kontrollimisega. Seda Hankija siiski ei teinud (vt käesoleva otsuse p 10).

12. Vastuseks Hankija 22.04.2025 küsimusele selle kohta, kas Kolmas isik saab pakkuda TK p-ile 11.1 vastavat kiudoptilist liini⁴, vastas Kolmas isik, et standardile ITU-T G.657.A1 (mis ühildub TK p-is 2 nimetatud standardiga ITU-T G.652) vastava optilise kaabli (mida kasutab oma võrgus nii Kolmas isik kui ka ELA SA) tootja spetsifikatsiooni kohaselt on kaabli maksimaalne sumbuvasus 1550 nm lainepikkusel 0,22dB/km, mis on parem kui TK p-is 11.1 nõutud 0,24 dB/km 1550 nm lainepikkusel (Sõnumi ID: 956916).

Sellest lähtudes kinnitas Kolmas isik veelkord, et tema pakkumus vastab TK p-ile 11.1, esitades samas ka sisulise põhjenduse.

13. Vaidlustuskomisjon nõustub Vaidlustajaga selles, et TK p 11.1 ei ole lepingu täitmise vaid pakkumuse vastavuse tingimus, kuid vaidlustuskomisjonile arusaadavalt ei ole Hankija ega Kolmas isik vaidlustusmenetluses ka vastupidist väitnud. Kolmas isik on pakkumuses ning vastuseks Hankija 22.04.2025 küsimusele kinnitanud, et tema pakkumus vastab TK p-ile 11.1. Nagu eespool korduvalt välja toodud, on TK p-is 11.1 toodud nõue, et sumbuvasus ei tohi olla rohkem kui 0,24 dB/km 1550 nm lainepikkusel, kehtestatud optilistele kiududele (TK p 11 *Pakutavad optilised kiud peavad vastama järgmistele tingimustele:*), mitte ühendustele ja ühenduskohtadele, mis RHAD-i kohaselt ei pidanud olema pakkumuse esitamise hetkeks isegi valmis ehitatud.

14. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et optilistele kiududele kehtestatud tingimusele (TK p 11.1) vastavuse tõendamisel (ja vastavuse kontrollimisel) on asjakohane tugineda optilise kaabli tootja spetsifikatsioonile, mis kinnitab Kolmanda isiku pakkumuse vastavust TK

³ Sõnumi ID: 956916.

⁴ Hankija lähtus küsimuse esitamisel sellest, et ELA SA on enda liini puhul märkinud maksimaalseks sumbuvasuhteks 150 nm lainepikkuse korral 0,3 db/km.

p-ile 11.1.

15. Vaidlustuskomisjonile ei ole arusaadav Vaidlustaja väide, et Kolmas isik on esitanud TK p-iga 11.1 seoses tingimusliku pakkumuse. Kolmas isik on kinnitanud, et tema pakkumus vastab TK p-ile 11.1, ta ei ole taotlenud pakkumuses eelnimetatud nõude muutmist, seadnud pakkumuse siduvust sõltuvuse mõnest tingimusest vms. Isegi kui oleks õige Vaidlustaja väide, et Kolmanda isiku pakkumus ei vasta TK p-i 11.1 nõudele või saaks sellele vastata alles tulevikus, peale ühenduse väljaehitamist (millega vaidlustuskomisjon ei nõustu), oleks RHS-i mõttes tegemist mittevastava pakkumusega, mis tuleks tagasi lükata RHS § 114 lg 2 ls 1 alusel, mitte tingimusliku pakkumusega RHS § 110 lg 3 ls 2 mõttes.

16. Eeltoodud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija otsus tunnistada Kolmanda isiku pakkumus vastavaks on koosõlas RHS § 114 lg-tega 1 ja 2 ning alused selle kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontroll

17. Riigihangete registris on märgitud Riigihanke eeldatavaks maksumuseks 2 750 000 eurot. Kuna Riigihanke tulemusel sõlmitava hankelepingu eeldatav kestus on 116 kuud (perioodil 01.05.2025-31.12.2034), teeb see Riigihanke eeldatavaks kuutasuks 23 706,89 eurot.

Hindamiskriteeriumi kohaselt tuli pakkujatel esitada pakkumuse maksumusena Tartu-Viljandi-Tallinn kiudoptilise liini kasutusõiguse ühe kuu maksumused. Pakkujad esitasid need järgmiselt:

- 1) 12 880,00 eurot - Kolmas isik;
- 2) 19 399,00 eurot - Vaidlustaja;
- 3) 20 467,20 eurot - Elisa Eesti AS.

Vaidlustaja leiab, et kuna Riigihanke eeldatava kuutasuga võrreldes on Kolmanda isiku pakkumuse maksumus 46% madalam, Vaidlustaja pakkumuse maksumusest 33,6% madalam ning Elisa Eesti AS-i pakkumuse maksumusest 37% madalam, pidi Hankijal tekkima kahtlus, et Kolmanda isiku pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega ning Hankija oleks pidanud Kolmanda isiku pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse tõttu tagasi lükkama.

18. RHS § 115 lg 1 sätestab, et *kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal, peab hankija kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõudma pakkujalt asjakohast samas vormis esitatud selgitust.* [---]

RHS § 115 lg 8 sätestab: *Hankija kontrollib selgitust ja hindab esitatud tõendeid, konsulteerides vajaduse korral pakkujaga. Kui hankija leiab endiselt, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, või kui pakkuja ei esita hankijale nõutud selgitust, lükkab hankija pakkumuse põhjendatud kirjaliku otsusega tagasi.*

Seega nähtub RHS § 115 lg-test 1 ja 8, et otsuse selle kohta, kas pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal või mitte, teeb hankija vastava kahtluse tekkimisel, lähtudes eelkõige pakkuja selgitusest ning esitatud tõenditest.

19. Kuna käesoleval juhul ei saa olla vaidlust selles, et Hankijal tekkis hankemenetluses kahtlus, et Kolmanda isiku pakkumus võib olla põhjendamatult madala maksumusega ning ta pöördus RHS § 115 lg 1 alusel Kolmanda isiku poole vastava selgitustaotlusega⁵, andes pakkuja võimaluse oma pakkumuse maksumuse põhjendatust selgitada ja tõendada, alustas ta sellega RHS §-is 115 sätestatud kontrolli ja puudub vajadus analüüsida, kas Hankijal pidi vastav kahtlus tekkima. Vaidlustuskomisjonil tuleb hinnata seda, kas Hankija jõudis õiguspäraselt järeldusele, et pakkumuse maksumus ei ole põhjendamatult madal.

⁵ Sõnumi ID: 953822. Vaidlustuskomisjon märgib, et nii Hankija 11.04.2025 küsimus kui ka Kolmanda isiku 17.04.2025 vastus on detailsed ning sisaldavad Kolmanda isiku ärisaladust.

20. Riigikohus on 04.11.2020 otsuse 3-20-924 p-s 25 märkinud järgmist: [---] *“Põhjendamatult madal maksumus” on määratlemata õigusmõiste. Kolleegium on asjas nr 3-3-1-50-15 tehtud otsuses (p 23) selgitanud, et hankedirektiivid ei sätesta täpselt, millal on pakkumuse maksumus põhjendamatult madal, ega määratle meetodit selle kindlakstegemiseks. Seetõttu on selle määratlemine liikmesriigi ja täpsemalt hankija ülesanne, kuid see peab toimuma objektiivselt ja mittediskrimineerivalt (Euroopa Kohtu otsus liidetud kohtuasjades C-285/99 ja C-286/99, p-d 67 ja 69). Hankijal tuleb pakkuja selgituse hindamisel arvestada kogumis kõiki asjassepuutuvaid fakte, silmas pidades, et lubatud põhjenduste loetelu seaduses on mitteammendav (RHS § 115 lg 7). Hankijal tuleb anda pakkujale võimalus selgitada ja tõendada, kuidas pakkumuse maksumus kujunes (Riigikohtu halduskolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-50-15, p 21). Põhjendamatult madala maksumuse kindlakstegemine on keerukas majanduslik otsus, mille üle kohtulik kontroll on üldjuhul piiratud (samas, p 23).*

21. 11.04.2025 päringuga küsis Hankija selgitust Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse kohta, esitades ka omapoolse arvutuse põhjendamaks, miks tal tekkis kahtlus, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal.

17.04.2025 esitas Kolmas isik Hankija päringule põhjaliku selgituse, näidates selles detailselt ära ka maksumuse kujunemise loogika ning kulukomponendid.

Hankija hindas Kolmanda isiku selgitusi põhjendatuks ning kontrollis avalikest andmebaasidest asjaolusid, mida oli võimalik kontrollida (nt pakutavate liinide paiknemist). Hankija leidis, et kogumis on Kolmanda isiku selgitus usutav ning Hankijal tekkis veendumus, et Kolmas isik suudab hankelepingu täita, seega puudus Hankijal alus pakkumuse tagasi lükkamiseks.

22. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Hankija kontrollis Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse põhjendatust kohase hoolsusega ning Hankija lõppjärel, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei ole põhjendamatult madal, on asjakohane. Riigikohus on 07.06.2021 otsuse 3-20-2362 p-is 25 märkinud: *Isegi kui pakkumuse maksumus on sedavõrd madal, et see tekitab kahtluse, millest ajendatuna hankija peab vajalikuks pakkumuse maksumust kontrollida (RHS § 115 lg 1), võib ta jätta pakkumuse tagasi lükkamata, kui ta peab pakkumuse maksumust pakkuja selgitustest lähtudes realistlikuks.*

Kolmanda isiku 17.04.2025 selgitus on põhjalik ning võimaldab jälgida pakkumuse maksumuse kujunemist, mistõttu vaidlustuskomisjoni hinnangul sai Hankijal tekkida selle alusel veendumus, et Kolmanda isiku pakkumuse madal maksumus on põhjendatud. Vaidlustaja ei ole omalt poolt esitanud ühtegi sisulist põhjendust selle kohta, miks Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on tema hinnangul põhjendamatult madal. Asjaolu, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on märkimisväärselt madalam Vaidlustaja enda või Elisa Eesti AS-i pakkumuse maksumusest ei tõenda, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal. Ükski pakkuja ei saa eeldada, et tema pakutud hinnakujundus on ainuvõimalik ning ükski teine pakkuja madalamat maksumust pakkuda ei saa.

23. Vaidlustaja eksib väites, et hankelepingu täitmisega kaasnevaid kulusid ei saa muude, hankelepingu väliste teenuste arvel katta, eeldades ilmselt, et Kolmas isik kavatseb seda teha. Riigikohus on 04.11.2020 otsuses nr 3-20-924 (p 22) leidnud: [---] *Ettevõtjatel pole üleüldist keeldu oma hindu lepingute üleselt ristsubsideerida, see kehtib erinormidest tulenevalt vaid teatud sektorites. Näiteks on ristsubsideerimine sõnaselgelt keelatud ühistranspordiseaduse §-ga 23 või elektrituruseaduse § 58 lg-ga 1. Seega ei ole ka lepingute ülene ristsubsideerimine riigihangetes keelatud, kui hankija ei ole vastavat keeldu riigihanke alusdokumentides kehtestanud või see ei tulene õigusaktidest.*

Samas märgib vaidlustuskomisjon, et Kolmas isik ei ole väitnud, et kavatseb subsideerida Riigihanke tulemusel sõlmitava hankelepingu täitmist lepingu väliste tulude arvel, vaid on 17.04.2025 selgituses näidanud pakkumuse maksumuse kujunemist ilma välise subsideerimiseta.

24. Eeltoodust lähtudes on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija ei ole teinud ilmset kaalutusviga leides RHS §-is 115 sätestatud kontrollimenetluse tulemusel, et Kolmanda isiku pakkumus ei ole põhjendamatult madala maksumusega ning Hankija ei pidanud Kolmanda isiku pakkumust põhjendamatult madala maksumuse tõttu tagasi lükkama.

25. Lähtudes sellest, et puudusid alused Kolmanda isiku pakkumuse tagasi lükkamiseks RHS § 114 lg 2 ls 1 või RHS § 115 lg 8 alusel ning Vaidlustaja ei ole esitanud vaidlustusmenetluses iseseisvaid põhjendusi, mis seaksid kahtluse alla Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse, on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija otsus tunnistada Kolmanda isiku pakkumus edukaks on õiguspärane ja alused selle kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

26. Vaidlustusmenetluse kulud

Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuuluvad vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg-d 3 ja 8.

26.1. Hankija ja Kolmas isik ei taotlenud menetluskulude väljamõistmist.

26.2. Vaidlustaja kulud jäävad tema enda kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)

Taivo Kivistik